

משיחת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מוצש"ק פ' חוקת בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"ט

ביאור בפרש"י – ד"ה ונשקפה על פני הישימון

יוצא לאור לש"פ קרח, יום ההילולא ג' תמוז, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

החתן הרה"ת ר' מנחם מענדל והכלה מרת בתי שיחיו

גולדמאן

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

יום השלישי שהוכפל בו כי טוב, כ"ט סיון, ה'תשפ"ב

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' עובדי' שלמה וזוגתו מרת נחמה דינה שיחיו גולדמאן

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת חנה שרה שיחיו אלפרוביץ

ולזכות זקניהם שיחיו

פתח דבר

לקראת יום הגדול והקדוש ג' תמוז, יום ההילולא העשרים ושמונה של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור חלק משיחת מוצש"ק פ' חוקת-בלק, י"ב תמוז ה'תשל"ט — ביאור בפירושי רש"י בפרשת השבוע על הפסוק "ונשקפה על פני הישימון" (חוקת כא, כ), כפי שנערך ע"פ מענות כ"ק אדמו"ר על שאלות המניחים, ורשימת השיחה (באידית) שהאיל כ"ק אדמו"ר להגיה (במענה על שאלת המניחים אם נרשם נכון).

לחביבותא דמילתא — בא גם צילום כ"ק אדמו"ר מהמענות על השאלות, ומהגהת רשימת השיחה.

*

ויה"ר שזוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ראש חודש תמוז חודש הגאולה, היתשפ"ב,
חאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2022 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2022

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

- ה -

ווען מ' געפינט זיך אבער אין עבר הירדן מזרחה, לעבן שפח "ימה של טבריא" (וואס דארטן האבן זיך געפונען "שני המטות וחצי המטה") - דארף מען נישט ארויפגיין אויף א הויכן בארג ("הב הישימון") אויף צו זעהן "ימה של טבריא", נאר מ' קען דאס זעהן פון ~~עם~~ "ישימון" סתם, א שטח רגיל.

און דערפאר זאגט רש"י "כך דרש רבי תנחומא", וויבאלד אז נאר אין מדרש תנחומא שטייט "ישימון" סתם (נישט "הב הישימון") - און פון פשטות הכתובים איז פארשטאנדיק אז דאס איז נישט געווען קיין "הר", נאר א שטח רגיל (וויבאלד דאס דארף נישט אנקומען צו קיין "הר") זכ"ל.

ד. און אע"פ אז אין במדב"ר¹⁵ שטייט "ישימון" סתם, און נישט "הר הישימון" - ברענגט אבער רש"י פון מדרש תנחומא דוקא, וויבאלד אז אין במדב"ר שטייט "כמלא תנור", און נישט "כמין כברה", משא"כ אין מדרש תנחומא, וואס ע"פ גירסת רש"י¹⁶ שטייט דארטן "כמין כברה".

והביאור בזה:

ע"פ פשט"מ קען מען נישט זאגן אז "בארה של מרים" איז געווען "כמלא תנור", ווארום זאגן אז דער סלע וואס האט משקה געווען את כל המחנה איז געווען פערניש ווי "כמלא תנור" - איז עס א תמיהה גדולה, און אויף דערויף דארף מען אנקומען צו א נס נוסף; ~~לענין - לוי וואס וויסן זיך מוסיף~~ מען משא"כ אויב ~~דאס~~ ס'איז געווען "כמין כברה", וואס דעמולט רעדט זיך נישט וועגן דעם שטח פון דעם סלע, נאר וועגן זיין מראה - אז דער סלע איז נבדל און משונה פון מי היים ("כמין כברה"), און דערפאר איז ער נראה ונשקף.

(15) פי"ט, כו. 16) ראה התנחומא באבער בהגהות.

Handwritten notes in Hebrew, including a large letter 'א' circled, and various phrases such as 'ועד הנחות בלה"ק', 'ראש חודש תמוז', and 'היתשפ"ב'.

בס"ד. משיחת מוצש"ק ב' חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"ט.

א. על הפסוקי "ונשקפה על פני הישימון", מעתיק רש"י תיבת "ונשקפה", ומפרש: "אותה הפסגה",

— היינו, שתיבת "נשקפה" קאי על מ"ש לפניו "ראש הפסגה"?
ואף ש"ראש (הפסגה)" הוא לשון זכר, נאמר "ונשקפה" לשון נקבה, כיון שקאי (לא על ראש הפסגה, אלא) על הפסגה כולה, ו"פסגה" היא לשון נקבה —

"על פני המקום ששמו ישימון, והוא לשון מדבר שהוא שמים".
וממשיך רש"י: "ד"א, ונשקפה הבאר על פני הישימון, שנגנזה בימה של טבריא, והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים, והיא הבאר", ומסיים: "כך דרש רבי תנחומא".

[ואעפ"כ מביא זאת רש"י, כיון ששייך גם לפשוטו של מקרא, כפי שכבר כתב בספר בראשית³ שמביא גם "אגדה המישבת דברי המקרא", משא"כ אגדה שאינה מיישבת פש"מ, שאין הדבר מובן בפש"מ, אזי כותב רש"י "לא ידעתי", כפי שמצינו בכ"מ, וגם בפרשתנו⁴].

ב. וצריך להבין:

מדוע מפרש רש"י שני פירושים?

ובהקדים הכלל⁵ שכאשר רש"י מפרש פירוש אחד, ואח"כ מוסיף "ד"א", אזי הפירוש הראשון קרוב יותר לפשוטו של מקרא,

— כי, כאשר שני הפירושים שקולים, אזי מקדים רש"י שבענין זה יש שני פירושים, ואח"כ כשמפרט אותם, שאז מוכרח להקדים א' משניהם, שהרי אי אפשר לכתוב שני הפירושים ביחד (באופן ש"אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי"), אין זו הוכחה שהפי' שהביא תחלה הוא הקרוב יותר לפש"מ;

- ד -

ובפסגה דארף מען זאגן אז זיי ענדן אין עבר הירדן מזרחה, האבן אידן געזאגט אין דער שירה אז דער באר איז "נגנזה בימה של טבריא", וועלכן מ'קען זעהן פון דעם "ישימון" - לעבן שפת "ימה של טבריא".

וואס דעם ארט האבן שוין אידן איינגענומען בעת כיבוש ארץ סיחון ועוב (וואס דארטן איז "ימה של טבריא"), און דארטן האבן זיך באזעצט די "שני המטות וחצי המטה" - האבן זיי פון דארטן געזעהן דער באר "נגנזה בימה של טבריא".

ה. עפ"ז וועט מען פארשטיין פארוואס (ברענגט רש"י) דעם פירוש פון מדרש תנחומא דוקא ("כך דרך רבי תנחומא"); אין די ארץ ערטער וואו עס ברענגט זיך דער ענין, סיי אין ירושלים, און סיי אין מדרש רבה, שטייט דער לשון "בר הישימון", משא"כ אין מדרש תנחומא וואס דארטן שטייט "ישימון" סתם, און ניש "בר הישימון".

וואס פון פשוטו הכתובים קומט אויס אז "ישימון" איז ניש קיין "הר", ווארום אין פסוק ווערט דערמאנט דער ענין פון "גיא", א מקום נמוך, און עס ווערט דערמאנט דער ענין פון "פסגה", א מקום גבוה, און עס ווערט דערמאנט דער ענין פון "שדה", א מקום הנביל, און גלייך מיט שדה כל הארץ:

און וויבאלד אז אין פסוק שטייט "ישימון" סתם, און פ'ש"מ ניש "הר הישימון", איז פארשטאנדיק, אז דאס איז א שטח וואס איז גלייך מיט פני הארץ, און ס'איז ניש קיין (טעגל, און ניש קיין) "הר"; דאס איז נאך א "מדבר שהוא שטח", אבער אין ארץ אנדערע זאכן איז עס גלייך מיט כל הארץ.

און ס'איז פארשטאנדיק בפשוטו אז מ'דארף ניש אנקומען צו "הר הישימון" אויף צו זעהן בארה של מרים וואס "נגנזה בימה של טבריא" - ווארום מ'קען דאס זעהן פון "ישימון" סתם, ניש קיין "הר":

בשעת מ'געפינט זיך אין פערבט של א"י, און פון דארטן וויל מען זעהן "ימה של טבריא" וואס געפינט זיך אין גבול הפדרת פון א"י, סוד מען ארויפגיין אויף "ראש הר הכרמל" - וויבאלד אז צווישן "הר הכרמל" מיט "ימה של טבריא" איז דא א מרחק גדול, און און צווישן זיינען דא כו"כ פארשטאנדיק קען מען דאס ניש זעהן פון א שטח רגיל, נאר מ'דארף ארויפגיין אויף "ראש הר הכרמל";

(14) ראה מטות לב, לג ואילך.

1) פרשתנו (חוקת) כא, כ. 2) ולא על "הגיא", שהוא לשון זכר (רא"ם, גו"א ושפ"ח). 3) ג, ח. 4) נסמנו בלקי"ש ח"ה בתחלתו (בשוה"ג (הא'). 5) שם, יא. 6) ראה כללי רש"י (קה"ת תשע"ח) פ"ד ס"ב"ג. וש"נ. 7) תהלים סב, יב. הובא בפרש"י עה"ת יתרו כ, ח. שלח טו, כב.

אבל כשאינו מקדים שיש שני פירושים, אלא כותב פירוש אחד, ואח"כ מוסיף "ד"א", הרי זו הוכחה שהפירוש הראשון קרוב יותר לפשש"מ —

אלא שפירוש זה אינו מחוור לגמרי (כיון שיש בו איזה קושי), ולכן יש צורך בפירוש נוסף; אבל הפירוש השני לבדו אינו מספיק, ואדרבה: הוא רחוק מפשש"מ יותר מהפירוש הראשון, ולכן מביאו רק בתור ד"א, בהוספה על הפירוש הראשון.

וצריך להבין בנדו"ד — מהו הקושי בפי' הא' שבגללו זקוק רש"י לפי' הב', ומדוע הוא בכל זאת הקרוב יותר לפשש"מ.

וגם צריך להבין: מדוע מציין רש"י "כך דרש רבי תנחומא", ולא כפי שמצינו בכ"מ שמביא מדרשות חז"ל ללא ציון שם אומרו.

ויתירה מזה: הפירוש שמביא רש"י נמצא לא רק במדרש תנחומא, אלא גם במדרש רבה⁸ ובירושלמי⁹. וכיון שרש"י מדגיש "כך דרש רבי תנחומא", מובן שיש ביניהם חילוק שנוגע לפשש"מ, ודוקא הפירוש שדרש רבי תנחומא הוא המתאים לפשש"מ. וצריך להבין טעם הדבר.

ג. והביאור בזה:

הפירוש ש"ונשקפה" קאי על "אותה הפסגה" — אינו מספיק, כיון שיש בו קושיא¹⁰:

בפשטות הכתובים מדובר כאן אודות הבאר: "באר חפרוה שרים וגו' ומדבר מתנה וממתנה נחליאל וגו' ומבמות הגיא אשר בשדה מואב"¹¹, ש"שם בטלה הבאר"¹²; וא"כ, איך מתאים כאן ש"אותה הפסגה" נשקפה¹³ על פני הישימון?

ואין לומר שצריך סימן לידע היכן הוא "ראש הפסגה" ששם הלכה הבאר — שהרי כאשר הבאר הלכה "מבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה", ראו בנ"י בעצמם את "ראש הפסגה", כך, שאין צורך בסימנים צדדיים.

ועוד ועיקר: אפילו אם נאמר שהצורך בסימן הוא עבור הדורות הבאים — אינו מובן: כיון ש"ישימון" ("מדבר שהוא שמים") הוא מקום

(8) במדבר פ"ט, כו. ויק"ר פכ"ב, ד. (12) פרש"י עה"פ (שם, כ). קה"ר פ"ה, ח (בסופו). (9) כלאים פ"ט סה"ד. (10) ראה שפ"ח כאן. (11) פרשתנו שם, יח"כ.

(8) במדבר פ"ט, כו. ויק"ר פכ"ב, ד. (12) פרש"י עה"פ (שם, כ). (13) ראה גם משכיל לדוד (שה"י לו לומר "הנשקפה") ורע"ב (שה"י לו לומר "ומשקפת", שהרי הפסגה גבוהה ומשקיפה על כל המדבר).

- 1 -

מצינו

א"ל לויט דעס פירוש אז "ונשקפה על פני הישימון" גייט אויף דעם וואס דער באר איז "נגנזה בימה של טבריא", וועט אויסקומען אז "ונשקפה על פני הישימון" איז געווען א משך זמן לאח"י וואס דער באר איז געגעבן אין "הגיא אשר בשדה מואב" (און ניש באותו הזמן), ווארום דער באר איז "נגנזה בימה של טבריא" ערשט לאחר מות משה (וואס דעמולט "בטלה הבאר"), קודם שעברו את הירדן, אדער (במדרש) "לאחר פשעננסו לארץ (וואו ציי' בואם געווען יאר א' ע' סדרה קריאה). מ'געפינט טאקע אז אין פסוק ווערן דערמאנט ענינים "על שם העתיד", ווי רש"י זאגט בנוגע צו "אשור", און בנוגע צו "נחל אשכול"¹², ובכ"מ — דאס איז אבער ניש קיין גלאטער אופן אין לימוד פון פשוטו של מקרא,

מצינו

הוא

אז

גם

ובפרט אז מ'שטייט "ונשקפה על פני הישימון", בוא"ו המוסיף, וואס דערפון איז געווען אז מ'איז געווען באותו הזמן וואס דער באר איז געגעבן אין "הגיא אשר בשדה מואב" ראש הפסגה — איז דאך שווער צו זאגן אז "ונשקפה על פני הישימון" רעדט זיך וועגן דעם וואס דער באר איז "נגנזה בימה של טבריא", וויבאלד אז מ'איז געווען אין א משך זמן לאחרי ווי דער באר איז געווען אין "הגיא אשר בשדה מואב".

און צוליב דער קשיא, איז דער פירוש ווייטער פון פש"מ נאכער פון דעם ערשטן פירוש, און דערפאר ברענגט דאס רש"י אלס א צווייטער פירוש.

ד. דער ביאור אין דעם וואס רש"י איז מוסיף "כך דרש רבי תנחומא":

אין מפרשי הירושלמי⁹ שטייט אז "הר הישימון" איז הר הכרמל דגרים בפרק בטה טוליקין בענין זה", וואס דארטן שטייט: "הרועה לראות בארה של מרים יעלה לראש הר הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים וזו היא בארה של מרים".

דאס איז אבער א פירוש המוה וואס לא זכיתו להבין, ווארום: מצינו אין "נגנזה בימה של טבריא", זיינען אידן געווען אין "עבר הירדן מזרחת", אין דעם גבול המזרחת פון א"י — האט דאך קיין ארט ניש אז זייענדיק דארטן זאלן זיי זאגן דעם באר און "נגנזה בימה של טבריא" וואס מ'קען זעהן פון "הר הכרמל" וואס געפינט זיך במערב של א"י, לעבן ים התיכון!

(11) פרש"י עה"פ בראשית ב, יד. (12) פרש"י עה"פ דברים א, כד. (13) פנ"ם.

מצינו
הוא
אז
גם

מצינו
הוא
אז
גם

מישור, וכפי שפירש רש"י לפנ"ז¹⁴ שכל השטח הי' שוה — מהו הצורך בסימן על ההר היחידי שהי' שם (שהרי שני ההרים האחרים שנשארו — אחד הוא הר סיני שהי' מעברו השני של המדבר לגבי מואב, והשני הי' הר על גבי הר)?!

ד. ולכן מביא רש"י פירוש נוסף — ש"ונשקפה" קאי על הבאר שאודותה מדובר בכל המשך הפסוקים כאן, ולכן נאמר "ונשקפה" לשון נקבה, ע"ד מ"ש "באר חפרוה גוי", לשון נקבה.

אבל עפ"ז אינו מובן: איך אפשר לומר שה"באר" "נשקפה על פני הישימון" — בה בשעה ש(רש"י מפרש ש)ב"במות הגיא אשר בשדה מואב" "בטלה הבאר"?

[ובפרט כפי שכבר פירש רש"י על הפסוק¹⁵ "ותמת שם מרים גוי' ולא הי' מים לעדה", "שכל מ' שנה הי' להם הבאר בזכות מרים" — ועד"ז ענני הכבוד דבזכות אהרן¹⁶ — אלא שלאח"ז חזרה הבאר בזכותו של משה¹⁷, וא"כ, לאחר ש"מת משה", בהכרח ש"בטלה הבאר"].

ועל זה אומר רש"י — "שנגנזה בימה של טבריא":

"בטלה הבאר" קאי על פעולת הבאר — "והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם. . ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם"¹⁸, אבל מציאות הבאר, הסלע שממנו יצאו המים, נשארה גם לאח"ז (כפי שהיתה גם לפני"ז, כאשר "וירב העם עם משה וגוי'" בגלל ש"מים אין לשתות"¹⁹), אלא "שנגנזה בימה של טבריא".

ועד"ז "ונשקפה על פני הישימון", ש"העומד על פני הישימון מביט ורואה כמין כברה בים, והיא הבאר", "סלע עגול ועשוי ככברה"²⁰, שזהו הסלע שממנו יצא הבאר.

ה. אמנם, אע"פ שבפשוטות הכתובים קאי "ונשקפה" על הבאר — יש בפירוש זה קושיא:

מהלשון "ונשקפה", בוא"ו המוסיף, משמע, שמדובר אודות ענין נוסף שהי' באותו זמן שהבאר היתה ב"הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה".

- ב -

ד"ארום/רש"י האט שוין געזאגט פריער אז דער באר איז געווען "בזכות מרים", וואס דערפאר איז נאך דערויף וואס "ותמת שם מרים" איז "לא הי' מים לעדה"¹⁴, נאר דערפאר איז דער באר צוריקגעקומען בזכותו של משה, אבער נאך דערויף וואס "מת משה", איז דאך "בטלה הבאר".

אויף דערויף זאגט רש"י — "שנגנזה בימה של טבריא". והביאור בזה:

די פעולה פון דעם באר איז געווען — אז ס'זאל זיין דער "ונשקפה" אה העדה ואת בעירם¹⁵, און ווי מ'זעט בפשטות אז די מציאות פון דעם סלע (פון וועלכן דער באר איז ארויסגע-קומען) איז געווען אויך פריער, און אעפ"כ איז געווען דער "וירב העם עם משה גוי'" אויף דעם וואס ס'איז נישט קיין וואסער¹⁶, ביז אז ס'איז געווען דער "ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם"¹⁷.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז "בטלה הבאר" מיינט אז ס'איז בטל געווארן דער "ויצאו מים רבים" (פעולת הבאר), אבער די מציאות פון דעם סלע איז געבליבן אויך דערנאך, נאר "נגנזה בימה של טבריא", און אויף דערויף זאגט מען אז "העומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים", ער זאגט א "סלע עגול ועשוי ככברה"¹⁸, וואס דאס איז דער סלע פון וועלכן דער באר איז ארויסגעקומען.

ג. עפ"ז האט דאך רש"י געדארפט ברענגען נאר דעם צווייטן פירוש, וויבאלד אז לויט דעם פירוש גייט דער "ונשקפה על פני הישימון" אויפן "באר", כפשוטות הכתובים — איז אבער דא אן אנדער קשיא, וואס מצד דער קשיא איז דער פירוש נאך ווייטער פון פשט"ם ווי דער ערשטער פירוש (און דערפאר ברענגט דאס רש"י אלס דעם צווייטן פירוש):

פון דעם לשון "ונשקפה", בוא"ו המוסיף, איז משמע אז עס רעדט זיך וועגן נאך אן ענין וואס איז געווען באותו הזמן ווען דער באר איז גע-~~גע~~וען אין "הגיא אשר בשדה מואב".

און וויבאלד אז בר"ח שבת זיינען שוין אידן געווען "בגיא"¹⁹, וואלט מען געדארפט זאגן אז "ונשקפה על פני הישימון" איז געווען אין דעם זעלבן זמן — ~~בוא"ו המוסיף~~ "ר"ח שבת".

-----

(3) עה"פ שם כ, ב. 4) שם, א-ב. 5) תענית ט, א. 6) פרשתנו שם, ח. 7) שם ג, ואילך. 8) שם, יא. 9) פרש"י ד"ה כמין — שבת לה, א. 10) דברים א, ג. שם ד, טו.

(14) שם כ, כב. (17) תענית ט, א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 253.

(15) שם, א. (16) פרש"י שם כא, א. ועד"ז לפני"ז, כ, כט (וכן לקמן פינחס כו, יג. מטות לג, מ. עקב י"ד, 1).

(18) שם כ, ח"יא. (19) שם, ג"ה. (20) פרש"י שבת לה, א (ד"ה כמין כברה).

וכיון שבר"ח שבט²¹ — ועד סוף חיי משה — היו כבר בני "בגיא", ושמענו שם "אלה הדברים אשר דבר משה", נצטרך לומר ש"ונשקפה על פני הישימון" הי' באותו זמן — ר"ח שבט.

אבל לפי הפירוש "ונשקפה הבאר על פני הישימון שנגנזה בימה של טבריא כו" — נמצא שהי' זה משך זמן לאחרי שהבאר היתה ב"הגיא גו' ראש הפסגה" (ולא באותו הזמן), שהרי הבאר נגנזה בימה של טבריא רק לאחרי מות משה (שאז "בטלה הבאר") — קודם שעברו את הירדן²², או (ע"פ סברא) כשנכנסו לארץ (כשכבשו ימה של טבריא).

[ואף שמצינו בכ"מ ענינים שנאמרו על שם העתיד, כמובא בפירוש רש"י בנוגע ל"אשור"²³ ובנוגע ל"נחל אשכול"²⁴ — הרי אין זה האופן המחזור בלימוד פשוטו של מקרא, ובפרט שנאמר כאן "ונשקפה" בוא"ו המוסיף, שמשמעותו שהי' זה באותו הזמן שהבאר היתה ב"הגיא גו' ראש הפסגה", כנ"ל].

ובגלל קושיא זו²⁵, רחוק פירוש זה מפשש"מ יותר מפי' הא', ולכן הביאו רש"י רק בתור ד"א.

ו. ומסיים רש"י "כך דרש רבי תנחומא":

ובהקדים — שבירושלמי²⁶ הלשון הוא "כל מי שהוא עולה להר ישימון וכו'".

ומ"ש במפרשי הירושלמי²⁷ שהוא "הר הכרמל דגריס בפרק במה מדליקין²⁸ בענין זה" — "הרוצה לראות בארה של מרים יעלה לראש הר הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים וזו היא בארה של מרים" — הרי זה פירוש תמוה²⁹ שלא זכיתי להבין:

כשנאמר "ונשקפה על פני הישימון", וגם (ועיקר) "ראש הפעור הנשקף על פני הישימון"³⁰, היו בני"ב בעבר הירדן מזרחה, בגבול המזרחי מחוץ לארץ ישראל, וא"כ, אין מקום לכך שבהיותם שם יאמרו סימן על הבאר ועל בעל פעור, שיכולים לראותם מ"הר הכרמל" שנמצא במערבה של ארץ ישראל, סמוך לים התיכון!

- (21) דברים א, ג. ואתחנן ד, מו.
- (22) כ"ה בחידושי הרד"ל לויק"ר שם.
- (23) בראשית ב, יד. ועד"ז לך לך יד, ז.
- שמות ג, א.
- (24) דברים א, כד.
- (25) ראה גם שפ"ח ומשכיל לדוד: "ולפי דבר אחר קשה, הי' לו לכתוב ונשקפה מן הישימון, מאי על פני, לכן פירש טעם ראשון".
- (26) וכן בויק"ר וקה"ר שם.
- (27) פני משה.
- (28) שבת שם.
- (29) ראה גם חידושי הרד"ל שם.
- (30) בלק כג, כח. ולהעיר גם "מבית הישימות" (מסעי לג, מט).

בס"ד.

מצו"ב הביאור בפרש"י עה"פ "ונשקפה על פני הישימון", שנתבאר במוצאי ש"פ חו"ב. כמה פרטים בהביאור — נרשמו ע"פ מענה ב"ק אדמו"ר שלזיס"א. האם נרשם נכון?

בס"ד.

א. דער ביאור אין פירוש רש"י:

דער פירוש הראשון וואס רש"י ברענגט, אז "ונשקפה" גייט אויף "אוהה הפסגה" [וואס אע"פ אז "ראש הפסגה" איז לשון זכר, איז דאך אבער "פסגה" לשון נקבה, און דערפאר קען מען זאגן אויף דערויף "ונשקפה" (בל" נקבה), וויבאלד אז פון דארטן האט מען געזעהן די גאנצע פסגה, און ניט נאר "ראש הפסגה"], איז ניט מספיק, ווארום אויף דערויף איז דא א קשיא:

אין פשוטם של כחובים רעדט זיך דא וועגן דער באר, אז דער באר איז געגאנגען "נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא אשר בשדה מואב גו'" (וואס "שם בטלה הבאר") — איז למאן נשקף אז "אוהה הפסגה" איז "ונשקפה על פני הישימון"?

מ'קען ניט זאגן אז דאס איז דערפאר וואס מ'דארף האבן א סימן וואו איז דער "ראש הפסגה" (כדי מ'זאל וויסן וואו דער באר איז געגאנגען) — ווארום עס רעדט זיך דאך ווען אידן זיינען געווען אין "במות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה", האבן זיי אליין געזעהן דעם "ראש הפסגה", ובמילא דארפן זיי ניט האבן קיינע זייטיקע סימנים אויף דערויף.

אויב מ'וועט זאגן אז מ'דארף האבן דעם סימן צוליב די דורות הבאים — איז ניט פארשטאנדיק: וויבאלד אז "ישימון" איז א "מדבר שהוא שמם", א פלאכער ארט, אד שטעט און אן עזים ואבנים וכו' — איז ווי קען מען געבן א סימן אויף אן ארט אז מ'קען אים זעהן פון דעם מקום שפס' דארטן זיינען דאך ניטא קיינע ענינים וואס פון זיי זאל מען קענען געבן א סימן אז מ'זאל וויסן וואו איז דער "ראש הפסגה"?

ב. און דערפאר ברענגט רש"י דעם צווייטן פירוש, אז "ונשקפה" גייט אויפן באר, וואס עפ"ז קומט דאס בהמשך צו די פריערדיקע פסוקים וועלכע רעדן וועגן דער באר [און דערפאר שטייט "ונשקפה", לשון נקבה, ע"ד ווי ס'שטייט "באר הפרנה גו'", וויבאלד אז "באר" איז לשון נקבה], אז דער באר איז "ונשקפה על פני הישימון".

אבער עפ"ז איז ניט פארשטאנדיק: ווי קען מען זאגן אז דער "באר" איז "ונשקפה על פני הישימון", בשעת (רש"י זאגט אז) אין "במות הגיא אשר בשדה מואב" איז "בטלה הבאר"?

(1) פרש"י עה"פ. (2) פרשהנו כא, יח.

Handwritten notes in Hebrew and Yiddish, including phrases like "אויב מ'וועט זאגן אז דאס איז דערפאר וואס מ'דארף האבן א סימן וואו איז דער 'ראש הפסגה'", "אויב מ'זאל וויסן וואו דער באר איז געגאנגען", and "אויב מ'וועט זאגן אז דאס איז דערפאר וואס מ'דארף האבן א סימן וואו איז דער 'ראש הפסגה'".

ובפשטות צריך לומר, שבהיותם בעבר הירדן מזרחה אמרו בני בשריה, שלאחרי מות משה תהי' הבאר במקום שיוכלו לראותו מהמקום שבו הם נמצאים (או בסמיכותו) — "ישימון", שהי' גם בארץ עוג, כולל שפת ים טבריא ממש, והרי משה (קודם לקבורתו בנבו) כבש כל ארץ עוגי (והבאר אתם), ושם התיישבו "שני המטות וחצי המטה" ובנו ערים והושיבו בהם טפס כו"כ³² (וכ"ז — קודם שיעברו הירדן), ומשם ראו ימה של טבריא ששם נגנזה הבאר.

ובנוגע למ"ש בירושלמי "הר ישימון" — הנה בפשטות הכתובים, "ישימון" אינו הר:

לפני "ישימון" — נזכר בפסוק "הגיא", שהוא מקום נמוך, ונזכר גם "פסגה", מקום גבוה. וכיון שלאח"ז נאמר "ישימון" סתם, ולא הר (או גיא) הישימון, מובן, שזהו שטח ששווה עם פני הארץ. — "ישימון" הוא "לשון מדבר שהוא שמים", אבל בשאר הענינים הוא כמו כל שטח הארץ (לא גיא ולא הר).

וגם מובן בפשטות שאין צורך ב"הר ישימון" כדי לראות בארה של מרים שנגנזה בימה של טבריא — כיון שיכולים לראות זאת מ"ישימון" סתם שאינו "הר":

כשנמצאים במערבה של ארץ ישראל, ומשם רוצים לראות "ימה של טבריא" שנמצא בגבול המזרחי של ארץ ישראל, אזי צריכים לעלות "לראש הר הכרמל" — כיון שבין הר הכרמל לימה של טבריא יש מרחק גדול, וכיניהם יש כו"כ עניני ישוב (ערים, אילנות וכו'), ולכן לא יכולים לראות משטח רגיל, אלא צריך לעלות לראש הר הכרמל;

אבל כשנמצאים בעבר הירדן מזרחה, סמוך לשפת ימה של טבריא (ששם ישבו "שני המטות וחצי המטה") — לא צריך לעלות על הר גבוה ("הר הישימון") כדי לראות את ימה של טבריא, אלא יכולים לראות זאת מ"ישימון" סתם, שטח רגיל.

ולכן לא מביא רש"י מדברי הירושלמי, ששם נאמר "הר ישימון", אלא ממדרש תנחומא דוקא, ששם נאמר "ישימון" סתם, כפשטות הכתובים.

ז. אמנם, גם בכמדכ"ר נאמר "ישימון" סתם (ולא "הר ישימון"), ואעפ"כ מביא רש"י ממדרש תנחומא דוקא, כי:

— ואם קמה לה ישימון?

אולי היתה הכוונה, שהבאר נגנזה בימה של טבריא לאחרי כיבוש הארץ (וזהו הקושיא שבפ"ה הב' — שמדובר אודות ענין שיהי' בעתיד לאחרי זמן רב) אלא בהיות בני בארץ עוג, קודם שעברו את הירדן, ראו את המטות (ימה של טבריא) ששם תגנז הבאר לאחרי שיכנסו לארץ. האם נכון?

ב. בנוגע למ"ש כ"ק אדמו"ר שליח"א על מה שכתבנו שלאחרי כיבוש ארץ סיחון ועוג חזרו בני לערבות מואב — "ה"ז כטובן היפך פשטות הכתובים בס"פ מטות וס"פ דברים" — לא הפסנו הכוונה בזה!

בס"פ מטות ובס"פ דברים מסופר רק אודות הכיבוש דארץ סיחון ועוג, בלש מסופר מה שהי' לאח"ז (כבפ' חוקה — "ויטעו בני ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו"). אין לא ערבים כל וישימו להם ישימון עוג ישימון ולכאורה, מאחר שבנ"י עברו את הירדן (בכניסתם) ע"י יריחו, כמ"ס (יהושע

ד, יט) "והעם עלו מן הבאר .. ויחנו בגלגל בקצה מזרח יריחו", בהכרח לומר שלאחרי שכבשו את ארץ עוג, כולל ספה ים כנרת מסט, חזרו בני (חוץ פאלו שהתיישבו בארץ סיחון ועוג) דרומה כנגד יריחו, שזהו בקצה הצפוני של ים המלח (ובין ים המלח לים כנרת — מרחק גדול).

ובן מסמך לכאורה בר"ט בלק:

לאחרי שכבשו בני את ארץ סיחון ועוג, פחד בלק מלך מואב שיכבשו גם את ארצו (כפ"ס "הנה כסה את עין הארץ", ובפרט"י: "סיחון ועוג .. עמדו עליהם והרגום", "והוא יושב מפול" — "קרובים הם להכריחני").

וא"כ בהכרח לומר שלאחרי שכבשו את ארץ סיחון שהיתה בצפונה של ארץ מואב, ולאחרי שכבשו את ארץ עוג, שהיתה בצפונה של ארץ סיחון, והורישוה לשני המטות והצי המטה — חזר מחנה ישראל (שהי' י"ב מיל) דרומה, בסמיכות לגבול מואב, [ולכן פחד מהם בלק מלך מואב (כיון שהיו קרובים לגבולו), ושלח לקרוא לבלעם שיקלעם, והראה לו מארצו (ארץ מואב) את מחנה ישראל],

ובפסוק ה' גבול מואב רחוק מארץ עוג, מאחר שבין ארץ מואב לארץ עוג הפסיקה ארץ סיחון.

וגם: פירש מה היתה ב"הר נבו ראש הפסגה אשר ע"פ יריתו .. בארץ מואב.

וא"כ בהכרח לומר שלאחרי כיבוש ארץ סיחון ועוג, חזרו בני דרומה לכיוון ארץ מואב, ושם מה משה.

בכמדב"ר נאמר "העומד על פני הישימון רואה בתוך הים כמלא תנור והוא הבאר כו".

אבל ע"פ פשש"מ אי אפשר לומר שבארה של מרים היתה "כמלא תנור", כי: (א) לומר שהסלע שהשקה את כל המחנה הי' רק "כמלא תנור" — הרי זו תמיהה גדולה, ובשביל זה יש צורך בנס נוסף. (ב) ועיקר: במה יבדל השטח ד"כמלא תנור" ממימי "ימה של טבריא" שלכן יוכלו להבחין בו — "ונשקפה על פני הישימון"?

ולכן מביא רש"י ממדרש תנחומא, שבו גורס "כמין כברה"³³, שעפ"ז לא מדובר אודות השטח של הסלע, אלא אודות מראהו — שמקום זה הי' נבדל ומשונה משאר מי הים ("כמין כברה"), ולכן הי' נראה ונשקף.

בס"ד.

ע"פ בענה כ"ק אדמו"ר שליט"א — הפי' הוא שלאחרי שבאה הבאר ל"הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה" (שם בטלה הבאר) אז (נגנזה הבאר) בימה של טבריא, ובמילא "ונשקפה על פני הישימון", והיינו, כשכבשו בנ"י את ארץ עוג, קודם שעברו את הירדן, אז "ונשקפה על פני הישימון", טראו את הבאר שנגנזה בימה של טבריא.

עדיין לא הפסנו:

(א) איך ~~הבאר~~ נגנזה בימה של טבריא היכף לאחר כיבוש ארץ עוג, כשהיו בנ"י על שפה ים כנרת — הרי מפורש בפרש"י שהבאר בטלה לאחר שמה ("שם מה משה וסם בטלה הבאר"), ופיתה משה היתה "בהר נבו ראש הפסגה אשר ע"פ יריתו .. בארץ מואב" (ובפשטות הי' מחנה ישראל בסמיכות למקום זה) — רמק מים כנרת?

(ב) ע"פ האמור שהבאר נגנזה בימה של טבריא כשהיו בנ"י בארץ עוג, קודם שעברו את הירדן — אי"מ מהו הקוטי שבפי' הב':

בהשיתה נחבאר שהקוטי בפי' הב' הוא, שקשה לומר שהפסוק "ונשקפה על פני הישימון" מדבר אודות דבר שיהי' בעתיד לאחר זמן — כי למקום ארץ עוג דאטירת השירה היתה במדבר קודם הכניסה לארץ, ומה שהבאר נגנזה בימה של טבריא (שע"ז קאי "ונשקפה על פני הישימון"), הי' זמן רב לאחר — לאחרי שנגנב לארץ וכבשו את א"י, שזה הי' זמן רב, שבע שכבשו ושבע שחלקו [כי לא מסתבר לומר שהבאר נכנסה לארץ קודם בנ"י].

אבל ע"פ מסנ"ה בהמענה שהבאר נגנזה בימה של טבריא כשהיו בנ"י בארץ עוג, קודם הכניסה לארץ — אי"מ מהו הקוטי בפי' הב'?

[דאע"פ שבעה אמירה השירה עדיין לא באו בנ"י לארץ עוג, וא"כ מ"ס "ונשקפה על פני הישימון" הרי"ז קאי על העתיד — אעפ"כ, אי"ז ענין שיהי' לאחר זמן רב, אלא ה"כף לאח"ז,

וכמו ש"הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה", ששם מה משה וסם בטלה הבאר — הרי זה קאי על העתיד, אבל לא לאחר זמן רב.

משא"כ אם נאמר שהבאר נגנזה לאחר שעברו את הירדן וירשו את א"י, שזהו לאחר זמן רב.

נושא השתתפות

מא יאמר את קולו
כפי דבאר

כי הרי הבאר בסלה רק כשמה משה, ומיה מה ב"כמות הגיא אשר בשדה מואב"
(בכרטי"י עה"ם - "כי יש מה משה"), בארץ מואב,

[וכן מטעם כט' בלק, שבלק מלך מואב לקח את בלעם "טדה צומים ראש הפסגה"
בלק כג, יד), ובכרטי"י: "ישם מה משה".

ועד"ז "ויקח בלק את בלעם ראש הפעור הנסקף על פני הישימון" (שם, כח),
ובכרטי"י: "ראה שהן עתידין ללקוח ע"י פעור" - ומיהה משה היהת לאחרי ש"ויעל
מטה מערבות מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו... ויקבר אותו בבי
בארץ מואב מול ביה פעור" (ברכה לד, א-ו), ובכרטי"י: "לכפר על מעשה פעור".
ועפ"ז - לא חססנו הכוונה בהמענה:

בפסטה אאפ"ל שהכוונה בהמענה היא, שבטעה שבאו בני"י לשפת ים סבריא
(כשכבשו את ארץ עוג), נגנזה שם הבאר [בדמטע מחידושי הרד"ל לויק"ר (כ"ב, ד) ר'
ש"הבאר נגנזו במזרח א"י קודם שעברו הירדן], דהרי הבאר הלכה עם בני"י במשך כל
הזמן עד מיתת משה, וא"כ חזרה הבאר ל"ערבות מואב",

[וכפסגה"ה בהשיחה שלא מסתבר לומר שהבאר נגנזה בימה של סבריא קודם
שנכנסו בני"י לארץ, אלא לאחרי כניסת בני"י לארץ, כבואם לימה של סבריא, נגנזה
שם הבאר].

ובפסטה צ"ל שהכוונה בהמענה היא, שבטעה שהיו בני"י על שפת ים סבריא
(כשכבשו את ארץ עוג), ראו את המקום ששם נגנזה הבאר (בעתיד), וע"ז קאי "ונסקפה
על בני הישימון".

ועכ"ז צ"ל שפ"ס "ונסקפה על פני הישימון" לא קאי על "הגיא אשר בשדה
מואב ראש הפסגה",

[כי מ"סדה מואב ראש הפסגה" אי אפשר לראות את ימה של סבריא, כי המרחק
בינם גדול יותר מהמרחק שבין הר הכרמל לימה של סבריא],
אלא בני"י אמרו ששירה, שמה שבאה הבאר ל"הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה"
(שם בטלה הבאר), אז "ונסקפה על פני הישימון" - שכתהיו בני"י על שפת ים סבריא
(כשיבוש ארץ עוג) ראו את המקום ששם נגנזה הבאר לעתיד.

[ואף ששירה הבאר היהת היכף לאחרי "נסי נחלי ארנון", כאשר בני"י היו
בגבול מואב, קודם שכבשו/ארץ סיחון ועוג - הרי השירה מדברת על העתיד, שבטעה

שיבואו לשפת ים סבריא יראו את המקום ששם הגנזו הבאר].

ועפ"ז צ"ל שהישימון היל בארץ עוג, שמוך לשפת ים סבריא (שעמם יכלו
לראות את ימה של סבריא ממקום מישור) - כנ"ל כ"י פ"ג טעם הישימון וזה
דלכאורה מטעם שהישימון הי' בארץ מואב [במ"ע כ"כ בלק "ויקח בלק את
בלעם ראש הפעור הנסקף על פני הישימון", וטקום זה הי' בארץ מואב (כנ"ל ששם
מה משה, ומיהה משה היהת "בארץ מואב מול ביה פעור"), וכ"כ הראב"ע עה"פ (מסעי
לג, ספ) "ויתנו על הירדן סביב הישימון גו' בערבות מואב" - הגיא הגיא הנסקף
על פני הישימון], וא"כ הרי הישימון הי' החוק ששם ים סבריא?

בס"ד. ונסקפה על פני הישימון, נהבאר שהפי' הא' אינו מספיק,
מאחר שפסוקים אלו מדברים אודות הבאר, ולמאי נפק"מ שהפסגה "ונסקפה על פני
הישימון" (ואפי' אם צריך סימן שידעו בדורות הבאים אימה "ראש הפסגה" - אי"מ
איך נוחנים סימן מסקוט ששם); ולכן מביא רש"י פי' הב' שקאי על הבאר, אבל פי'
זה רחוק יותר מפשט"ם, מאחר דקאי על העתיד, שלאחרי שבני"י יכנסו לארץ, אז
הגנזו הבאר בימה של סבריא.
ומה שמביא רש"י "כך דרש רבי אב תחומא" - כי רק מ"ש שם מתאים לפשט"ם:
בגמרא שבה (לה, א) מדובר אודות הר הכרמל, וא"כ אאפ"ל שזהו הישימון,
מאחר שהר הכרמל הוא בא"י, ובני"י היו עדיין בעבר הירדן, ושם אמרו "ונסקפה
על פני הישימון" שבו הם נמצאים.
ובירושלמי (כלאים פ"ס ה"ד) ובמד"ר (ויק"ר פכ"ב, ד. קה"ר פ"ה | ט')
כתוב הר הישימון, וע"פ פשט"ם אי"ז הר כ"א מקום מישור (מאחר שלא כתוב
בפסוק "הר הישימון") - וכמוכן בפסותו שהר הכרמל הי' במערבה של א"י (ע"י
ים התיכון), ולכן צריך לעלות להר כדי לראות מטעם את ימה של סבריא, משא"כ
כשנמצאים ב"ישימון" (בעבר הירדן), הרי"ז קרוב אצאא לימה של סבריא, וגם
ממקום מישור יכולים לראות את ימה של סבריא.
ולכן מביא רש"י ממדרש תחומא דוקא, מאחר ששם לא כתוב הר הישימון,
אלא "ישימון" שחם.
לא הפסנו:
א) שירת בני"י אודות הבאר היהת היכף לאחרי "נסי נחלי ארנון", ש"נזדדעזע
ההר של א"י... ונתקרב לצד הר של מואב... לאחור שעברו חזרו ההרים למקומם
והבאר ירדה לתוך הנחל (ארנון) והעלתה מטע ההרוגים כו' ופוליכתן סביב המחנה,
וישראל ראו ואמרו שירה" (פרט"י פרשתנו כא, יד-טז).
ולכאורה נחל ארנון (שהוא "בין מואב ובין האמורי" (פרשתנו שט, יג))
רחוק מימה של סבריא הרבה יותר מהמרחק שבין הר הכרמל לימה של סבריא,
[במפת הארץ של טוקצ' ינסקי, ובמפת הארץ שבאנציק' הלמודיה, ועוד, נמצא

הרי ימה של סבריא
הישימון
הוא

הישימון
הוא

נחל אצלון דרומיה לסוף הירדן, בערך מקביל לאמצע ים המלח - ועפ"ז ה"ה רחוק מימה של סבריא יותר מהמרחק שבין הר הכרמל לימה של סבריא],
וא"כ איך יכלו בני"י לראות את ימה של סבריא ממרחק גדול כזה, ובללא הר אלא במקום מיסור?

לכאורה צ"ל שהפסוק "ומבטוח הגיא אשר בשדו מואב ראוי הפסגה גו" מדבר אודות הזמן דפטירה משה, דהיינו, שהבאר באה עד "הגיא אשר בשדה מואב גו", ש"ס מת משה ושם בטלה הבאר" (פרש"י עה"פ), שפטירה משה היחה לאחרי נסיון נחלי ארנון" (סאז נאמרה השירה) -

ועפ"ז צ"ל ש"הישימון" אינו המקום שבו היו בני"י בעת אמירת השירה, כ"א המקום שבו היו בעת פטירת משה, א"א שזהו "הר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני ירחו" (האזינו לב, מט),

| וכמ"ס הראב"ע עה"פ (מטעי לג, מט) "ויחננו על הירדן מבית הישימון גו" - "הוא הגיא הנשקף על פני הישימון", |

וגם מקום זה הוא רחוק מימה של סבריא יותר מהמרחק שבין הר הכרמל לימה של סבריא (ע"פ המפות, נמצא מקום זה אצטאצא (סביבות הר נבו) במקביל לצפונה של ים המלח (קצה יותר צפונה) - וא"כ ה"ה רחוק מימה של סבריא כנ"ל).

וא"כ איך יכלו בני"י לראות את ימה של סבריא ממרחק גדול כזה ללא הר - הרי כשהקב"ה הראה למשה את א"י הי" צ"ל "ויצל משה מערבות מואב אל הר נבו ראש הפסגה", ורק אז "ויראוהו" את כל הארץ גו" (ברכה לר, א)?

ב) בנוגע למשנת"ה שרק במדרש תנחומא כתוב "ישימון" חתם ולא "הר הישימון" - הנה גם במדבר"ר (פי"ט, כו) כתוב "העומד על פני הישימון" (ולא "הר הישימון"),

וא"כ מדוע מדייק רש"י "כך דרש רבי תנחומא", הרי גם במדבר"ר כתוב כך?

ג) מדוע משנה רש"י מלשון התנחומא "רואה בתוך הים כמלא פי תנור" (ועד"ו במדבר"ר: "כמלא תנור"), וכוחבו: "כמין כברה בים" (כלשון הירושלמי, ועד"ו בויק"ר ובקה"ר - "כברה קפנה")?

*אולי אהא ע אהא
הוא אהא ה
ואצטו אהא אהא אהא
א"כ אהא אהא אהא*

בס"ד.

על מה ששאלנו אודות הביאור בפרש"י, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הרי פסוק כבש כל ארץ עוב (והבאר אתם) לקבורהו בנבו" שזהו כולל שפת ים סבריא ממש".

לא תפסנו הכוונה בזה:

הכיבוש דעבר הירדן מזרחה הי' באופן ש"הלכו כל דרוסה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניוהם לצפון עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה, וכשכלו את מזרחה כצאו את ארץ סיחון ועוג .. וזהו שנאמר בפתח (טופטים יא, יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבוא ממזרח שמש לארץ מואב, וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב" (פרש"י מטעי לד, ג).

ולאחרי שכבשו את ארץ סיחון ועוג, נתנו אותה ל"שני המטות וחצי המטה" - "מערוער אשר על נחל ארנון וחצי הר הגלעד ועריו (ארץ סיחון) נחתי לראובני ולגדי ויהר הגלעד וכל הבטן ממלכת עוג נחתי לחצי שבט המנשה" (דברים ג, יב), שזהו כולל "מן הגלעד ועד נחל ארנון גו" מכנה ועד ים הערבה ים המלח חתה אסדוה הפסגה מזרחה" (שם, טז-יז).

ולכאורה, לאחרי שכבשו את ארץ סיחון ועוג והורישוה ל"שני המטות וחצי המטה" - חזרו בני"י ל"ערבות מואב", בפסוק הכתובים בס"פ מנקה, שלאחרי שכבשו את סיחון ועוג וירשו את ארצם, אז "ויסעו בני"י ויחננו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו".

[וכן מטעם בר"פ דברים, שה"דברי תוכחה" שהוכיח משה את בני"י בערבות מואב" (פרש"י דברים א, א) היו "אחרי הכוהו את סיחון גו" ואת עוג" (דברים טט, ד), וכפרט"י: "המהין עד שהפיל סיחון ועוג לפניהם והורישם את ארצם ואת"כ תוכיח" - ועפ"ז צ"ל שלאחרי שכבשו את ארץ סיחון ועוג חזרו לערבות מואב].
ו"בערבות מואב על ירדן ירחו" היתה החצי האחרונה של בני"י בעבר הירדן (מטעי לג, מח), ואת"כ עברו את הירדן ונכנסו לא"י ע"י ירחו (כמ"ס יהושע ד, יט) "והעם על מן הירדן .. ויחננו בגלגל בקצה מזרח ירחו".

ועפ"ז צ"ל לכאורה שגם הבאר חזרה עם בני"י לערבות מואב [אך שלמנ"ז - כשכבשו את ארץ סיחון ועוג - היחה הבאר (יחד עם בני"י) על שפת ים סבריא],

*א"כ אהא אהא אהא
א"כ אהא אהא אהא
א"כ אהא אהא אהא*